

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

บนเส้นทางการเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีตจวบปัจจุบัน ปรากฏเรื่องราวทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อันเกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมของมนุษย์ในประวัติศาสตร์ ขึ้นทุกยุคทุกสมัย ในบรรดาเรื่องราวของ "อดีต" เหล่านั้น บางส่วนแห่ง "อดีต" ถูกเลือกสรร กำหนด ให้มีความสำคัญ และถ่ายทอดตามปัจจัยของสังคมในยุคนั้นๆ ในสังคมไทย "อดีต" ถูกให้ความสำคัญ และมีความเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา โดยเฉพาะ "อดีตแห่งรัฐไทย" อันเป็นศูนย์กลางการดำเนินเรื่องที่ปรากฏในบริบททางประวัติศาสตร์ มีประเด็นที่น่าสนใจ ในการเลือกสรร กำหนด ให้มีความสำคัญ ตลอดจนถ่ายทอด "อดีต" ซึ่งในแต่ละยุคสมัย จะเห็นภาพความเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย หากศึกษาลึกลงไปในรายละเอียดแล้วจะพบเห็นถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

บริบททางประวัติศาสตร์ไทย ผูกพันอยู่กับ "รัฐ" อันเป็นศูนย์กลางอำนาจทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งมีบทบาทในการให้ความสำคัญต่อ "อดีต" โดยเฉพาะอดีตแห่งรัฐไทย อันปรากฏในรูปแบบของสยามประเทศ หรือรัฐอันเป็นศูนย์กลางต่างๆ ในขณะที่ตัว "รัฐ" เองมีพัฒนาการเรื่อยมา จนกระทั่งก่อเกิดเป็นรัฐสมัยใหม่ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว "อดีตแห่งรัฐไทย" ก็เกิดพัฒนาการขึ้นพร้อมๆ กัน

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปรากฏหลักฐานเอกสารจำนวนมากที่สะท้อนให้เห็นถึงความสนใจ และการให้ความสำคัญเกี่ยวกับ "อดีต" ซึ่งต้องการคำอธิบายลักษณะของการให้ความสำคัญดังกล่าว โดยต้องทำความเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของระบบความคิดที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการให้ความสำคัญ ตลอดจน "การจัดอดีต" และจะพบว่า "สำนึกในอดีต" ในแต่ละยุคสมัย มีความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการในลักษณะต่างๆ โดยมีปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไป

เป็นสิ่งที่เร้าความสนใจอย่างยิ่ง ในการศึกษาว่า ตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา มีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับ "อดีต" ในลักษณะไหน อย่างไร ตลอดจนมีปัจจัยอะไรบ้าง ที่ส่งผลต่อการให้ความสำคัญในอดีตดังกล่าว จนกระทั่ง "อดีต" ถูกให้ความสำคัญในระดับชาติ ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา ทำให้เกิด "อดีตในระดับชาติ" หรือ "ประวัติศาสตร์ชาติ" (National History) อันสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางความคิดที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการก่อตัวของรัฐชาติในรูปแบบใหม่อันไม่เคยปรากฏมาก่อน และหลังจากเกิดการให้ความสำคัญต่ออดีตในระดับชาติ ที่กลายเป็นประวัติศาสตร์ชาติแล้ว เกิดความเปลี่ยนแปลงในระบบความคิดเกี่ยวกับอดีตอย่างไรบ้าง ซึ่งปรากฏการณ์

ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทย ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 ถึงภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

“พัฒนาการของประวัติศาสตร์ชาติในประเทศไทย พ.ศ.2411-2487” ต้องการอธิบายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อันเป็นการศึกษา “ประวัติศาสตร์ความคิด” ในอีกลักษณะหนึ่ง เพื่อต้องการคำตอบจากคำถามที่ว่า ผู้คนในยุคสมัยต่างๆ คิดถึงอดีตของตนอย่างไร เพราะเหตุใด และลักษณะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบความคิดเกี่ยวกับ “อดีต” ของคนในสังคมทั้งในยุคสมัยนั้น จนถึงยุคสมัยต่อมาอย่างไร มีความเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นบ้าง โดยเฉพาะ “อดีต” ที่ถูกให้ความสำคัญในระดับชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การสร้าง “โครงเรื่องทางประวัติศาสตร์ชาติ” อันมีพัฒนาการเรื่อยมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง “พัฒนาการของประวัติศาสตร์ชาติในประเทศไทย พ.ศ.2411-2487” มุ่งศึกษาถึง ความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของประวัติศาสตร์ชาติ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงระยะเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 โดยจะพิจารณาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับ “สำนึกในอดีต” ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 เพื่อทำความเข้าใจในระบบความคิดและความเปลี่ยนแปลง อันส่งผลต่อ “สำนึกในอดีต” ที่ จะพัฒนาการไปเป็น “ประวัติศาสตร์ชาติ” ในสมัยรัชกาลที่ 5

2. ศึกษาถึงลักษณะความเปลี่ยนแปลง การให้ความสำคัญเกี่ยวกับอดีตตั้งแต่รัชกาลที่ 5 ถึงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เพื่อหาสาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

3. ศึกษาถึงความสำคัญของ “ประวัติศาสตร์ชาติ” และผลกระทบที่มีต่อสังคม ในระยะต่างๆ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475

4. ศึกษาถึงพัฒนาการในบริบทของประวัติศาสตร์ชาติ ตั้งแต่ พ.ศ.2411 ถึง พ.ศ.2487

ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต้องการศึกษาถึงพัฒนาการของประวัติศาสตร์ชาติในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2411 ถึง พ.ศ.2487 โดยมุ่งศึกษาการให้ความสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติ จากศูนย์กลางการเมืองการปกครองหรืออำนาจรัฐ อันมีบทบาทสำคัญในการกำหนดประวัติศาสตร์ชาติในประเทศไทย

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

การดำเนินการค้นคว้าและวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง พัฒนาการของประวัติศาสตร์ชาติในประเทศไทย พ.ศ.2411-2487 ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) ซึ่งใช้แนวการเสนอแบบพรรณนาความ โดยการวิเคราะห์ (Analytical Description) จากหลักฐานเอกสารต่างๆ ทั้งหลักฐานเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และหลักฐานเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) เช่น ประวัติศาสตร์นิพนธ์ พระราชพงศาวดาร ตำนาน วิทยานิพนธ์ หนังสืออ้างอิง บทความทางวิชาการ ฯลฯ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

งานค้นคว้าวิจัยชิ้นนี้ เป็นที่คาดว่าจะช่วยให้สามารถมองเห็นภาพแห่งความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการของการให้ความสำคัญเกี่ยวกับ "อดีต" โดยเฉพาะ "อดีต" ที่ถูกจัดให้เป็น "ประวัติศาสตร์ชาติ" ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ซึ่งช่วยให้สามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์ชาติในระยเวลาดังกล่าว ตลอดจนสามารถเห็นภาพพัฒนาการของประวัติศาสตร์ชาติในยุคต่างๆ อย่างเป็นระบบ